

PRYWROCIĆ SIĘ (49) *vb pf*

się (38), się (11).

-ó- (10), -o- (4); -ó- *OrzJan, SarnStat* (7); -ó- : -o- *OpecŻyw* (1:2), *Mącz* (1:2).

inf przywrócić się (12). ◇ *fut* 1 sg przywrócę się (2). ◇ 3 sg przywróci się (5). ◇ 1 pl przywrócimy się (2), *KromRozm II, SarnStat*, przywrócimy się (1) *Mącz*. ◇ 3 pl przywrócą się (3). ◇ *praet* [2 sg *m* -ś się przywrócił.] ◇ 3 sg *m* przywrócił się (3) *OpecŻyw, BielKron, SkarŻyw*, przywróci(e)ł się *LibMal* (3). *f* przywróciła się (2). *n* przywróciło się (1). ◇ 3 pl *m pers* przywrócili się (1). ◇ *imp* 2 pl przywróćmy się (1). ◇ 3 pl niech się przywrócą (1). ◇ *con* 1 sg *m* bych się przywrócił (1). ◇ 2 sg *m* byś się przywrócił (2). ◇ 3 sg *m* by się przywrócił (2). *f* by się przywróciła (1). *n* by się przywróciło (1). ◇ 3 pl *m pers* by się przywrócili (2). ◇ *part praet act* przywróciwszy się (3).

Sł stp, Cn, Linde brak.

I. W funkcji równoznacznej ze stroną czynną (45) :

1. *Przybyć z powrotem do miejsca, z którego się wyruszyło, wrócić; redire Mącz, JanStat; converti Vulg; convertere se Mącz [w tym: dokąd (11)] (16) :* GDy fie przywrócił pán Iezus do Nazaret/licemiernicy mowili iemu [...] *OpecŻyw* 51, 36; A gdy fzye prziwrocziel do poznanya myal fnyim rozmową okolo wyary *LibMal* 1554/188v, 1544/87v, 1553/175, 1554/194v; Convertemus nos in Asiam, Przywróciemy fie do Aliey. *Mącz* 487b; [Witay miły fynu: Radem iżeś fye zdrów do domu przywrócił. *SolikZiem A2*].

przywrócić się k(u) komu, ku czemu (3): [Jezus mówi do apostołów:] Iuż čás ieft bych fie przywrócił ku oyttzu/ który mie na ten fwiat zellál *OpecŻyw* 172v; Acz fye ku onemu myeyfscu y fkrzyni bożey [tj. do świętyni Salomona] nigdy yuż [Żydzi z niewoli babilońskiej] przywrócić nyemáya/ wedle prorocstwa Danielowego/ to znák/ iż yuż konyecznye kápláńftwo ono y ofyáry wftály *KromRozm II* 1; Bonis auspiciis eas, meliori auspicio redeas, Boże dáy ábyć fie fortunnie na drodze wodziło/ á yefzcze fortunniey k nam fie prziwrocił. *Mącz* 21d.

przywrócić się skąd (1): iednák [Żydowie] támże w Bábilonie/ y potym z nie⁸⁰ fie do ziemie fwey przywróciwfzy/ záfwdy niektore z domu Dáwidowego nád fobą przelózone miewáli *CzechRozm* 167v.

W charakterystycznych połączeniach: przywrócić się do miasta, do mieszkania, do ziemie swej; przywrócić się ku onemu miejscu, ku ojcu; przywrócić się rychło, trzeci raz.

Zwrot: »zasie się przywrócić« (1): á gdy będzie po zmienieniu powietrza [*morowego*]: możefz fie zafię przywrócić do mieszkania twe⁸⁰ *FalZioł V* 73v.

Przen (4) :

*przywrócić się do czego (3): [gdy obywatel będzie zaklęty] á takową klátwę dluzéy niż rok práwny wpornie będzie ná fobie nośił/ áni by ftárał fie do rámienia świętý mátki Kościoła przywrócić/ [...] tedy [...] wfzyftki dobrá oného zaklétého [...]/ máią bydź wzięte przez Stároftę *SarnStat* 190 [*idem*] 898, 1213.*

W przeciwstawieniu: »być wyjęty ... przywrócić się« (1): Téż ci wfzyfcy [...]/ ktorzy przedtym od práwá Kśięstw przerzeczonych byli przez nas wyięci/ [...] máią fie przywrócić do takowégóz porządku práwá *SarnStat* 1213.

Fraza: »modlitwa w łono się przywroci« = *modlitwa nie zostanie wysłuchana* (1): Humiliabam in ieiunio animam meam: et oratio mea in sinu meo conuertetur. Korzyłem pośtem dużę moię/ modliłem sie za nię/ ale modlitwa moja w łono moje sie przywroci. *WróbŻołt* 34/13.

2. Zaczęć znowu robić coś wcześniej zaniechanego, wznowić działanie; reverti Vulg, JanStat (16) :
przywrocić się ku czemu (2): A iefli przeciwnie temu wczynią [Krzyżacy przeciw warunkom pokoju] [...]: tedy poddani ich od wśytkich przyśiąg poddánłtwá máią bydź wolni y wyfwbodzeni w tym czásie: aż sie ku chowánium wiecznégo pokoiu przywrócą. *SarnStat* 1079, 1115.

a. W sprawach religii (12) :

przywrocić się do czego (3): nie trudnoć sie w tym będzie przełomić [narodzie ruski]/ ábyś sie z pokory y ćichości Chryfłufowej/ do zbáwiennego rzádu przywrócił. *SkarJedn* 374; *SkarŻyw* 58. *Cf Zwrot.*

przywrocić się k(u) komu, ku czemu (6): Rośpamiętáią sie y przywrocą sie ku panu/ wśytki kończe ziemie. *TarDuch* A4; *RejPs* 129; *KromRozm II* m2; [Ezechiasz] Pifał do synow Izráelłkich áby sie przywrócili ku słuźbie Bożey/ według wítawy kościoła oycow swoich łtarych/ Moizelzá/ Aaroná/ y inych. *BielKron* 88v; iż zginęły bráćifzek/ á obładzona owieczká/ przywróciłá sie ku oney słuźbie/ w korey [!] oni wiecznie Pána swego/ [...] chwalić y wyznáwáć máią. *RejPos* 147v; [SolikZiem F2v]. *Cf Zwrot.*

W przeciwstawieniu: »odstąpić ... przywrocić się« (2): á iżby też Odłzczepieńcy y Kácerze zdrowego rozumu dołtáli/ y ku słuźbie Kościoła Bożego/ od ktorey byli odłtąpili/ zás sie przywrócili *KuczKat* 390; teraz wiele ich [chrześcijańskich królestw] odłtąpiło [od Kościoła rzymskiego] y poginęło. á co my wiemy iefli sie przywrocą? *SkarJedn* 384.

W charakterystycznych połączeniach: przywrocić się do jedności prawdy, do Kościoła bożego, do wiernego stadka, do zbawionego rzádu; przywrocić się ku Panu, ku słuźbie bożej, ku spólności Kościoła bożego, ku spólności.

Zwrot: »zás (a. zasię), znowu się przywrocić« [w tym: do czego (2), ku czemu (2)] [szyk zmienny] (3:1): *KuczKat* 390; á iáka iefł radość Anyołów s. [...]/ nád człowiekiem nędznym á zginęłym/ ktorj sie zálę vzna á przywróci sie ku łálce Pána swoiego. *RejPos* 19v, 168v; áby ci ktorzy sie błędem rozlicznym wplátáli/ [...] do iedności prawdy twoiey znowu sie przywrócili *LatHar* 621.

b. O Bogu (2) :

przywrocić się ku czemu (1): rozwazywśly wyśłętki náśfe iłz wedle słuźbyedliwosci zaśluzylifmy karanie twe: racz sie miłofciwye przywrocic ku miłofierdziu swoiemu *RejPs* 191.

przywrocić się do czego w czym (1): Przywrocę sie do Ieruzálem w miłofierdziach [...]/ mowi Pan zaśłępow *Leop Zach* 1/16.

3. Zaistnieć na nowo (5) : á zabiwśly gi nogą [jelen węża, gdy mu rogi ciężą] požira potym gdy wśytek opuchnie/ do wody prętko bieży/ á w tymże mu rogi słuźną/ y młodość sie przywroci *FalZioł* IV 8c; I iefliby [kapłan] obaczył że sie pierwśła bárwá nie przywróciłá [na tkaninie po praniu; faciem quidem pristinam non reversam]/ áni przyroślo onego trędu/ ośádzi być słuźtę nieczyśłtą/ y słuźli w ogniu *Leop Lev* 13/55.

przywrocić się komu (1): [Szawel miał widzenie Ananiasza] wkładającego ręce na głowę jego/ aby mu nie przywrócił wzrok jego. *RejPos* 283.

Przen (2) : [Panie Boże/ rącz nam dać to, aby nie ten święty porządek przywrócił *HerbOdpow* Cc2v.]

przywrocić się komu, czemu (2): *OrzJan* 133; O Boże day wam ten rozum/ abyście się na paną swego [...]/ rozładek dawali/ [...] rychłoby się wam zgodą/ y z nią wszystko dobre przywróciło. *SkarKazSej* 675a.

4. *Stać się znowu takim jak poprzednio; reverti PolAnt* (3) : Y posłał kniemu [trędowatemu *Naamanowi*] Elizeufz posłańca swego rzekąc/ idz/ a omy się liedm kroć w Iordanie/ y przywróci się ciążo twoie/ a oczyścił się. *BudBib* 4.Reg 5/10.

Zwrot: »ku pierwszemu [czemu] się przywrócić« (1): Abowiem mowi Dijabeł/ iż kiedyby iemu takowa wanna [z wodą święconą]/ ku omyciu była nagotowana/ dawnoby się iufz od wszelkiej fłkáradości omył/ y ku pierwszey cudności przywrócił. *KrowObr* 70v.

Przen (1) :

Zwrot: »ku pierwszemu [czemu] się przywrócić« (1): azałiby nie ielzcie itarość jego [Kościola Pańskiego] w tych flogich niedostatkoch ku pierwszey czerftwości/ a ku oney kwitnącey młodości przywrócić mogła. *LubPs* A4v.

5. *Objąć z powrotem w posiadanie* (3) :

przywrócić się do czego (1): A ieliby [wypędzeni mieszczanie] nie do domów albo dóbr przedanych/ dárovanych chcieli przywrócić [redditem habere velint *JanStat* 882]/ [...] mają być wrócone *SarnStat* 1103.

przywrócić się na co (2): Tego roku [jubileuszowego] każdy przywrócił nie na swoię dzyerżawę *BielKron* 36. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »na stolicę się przywrócić« (1): Iufz po trzy kroć wyrzucony/ trzeci raz się na swoię stolicę przywrócił Athánazyufz/ y zwielką poćiechą Kátholikow/ vrząd swoy fprawował *SkarŻyw* 391.

6. *Podjąć na nowo opuszczony temat [ku czemu]* (2) : *KromRozm* II n3; Ale przywróćmy się ku nálfey rzeczy. (–) Dobrze. Na tymes był itanął/ wkazawfły porządek ápoftolŕki koŕcyołowi zoŕtawyony *KromRozm* III L4.

II. *W funkcji strony biernej* (4) :

1. *Zostać doprowadzonym do wcześniejszego stanu; reverti Vulg; reponere Mącz* (2) : aby nie ochłodziła wlfyftká ziemią/ y przywróciła nie wyzwolona z twoiey gwałtowności *Leop* 4.*Esdr* 11/46.

Zwoty: »na swój stan się przywrócić« (1): In gradum reponere, Zás nie na sfwóy ftan przywrócić. *Mącz* 311d.

»zaś się przywrócić« (1): *Mącz* 311d cf »na swój stan się przywrócić«.

2. *Zostać oddany, zwrócony, przekazany; reverti JanStat* (2) : Item powyada yfch Marufcha [...] wkradla kocziel v doctora ftrufzka kthori thafch Catharzina [...] wfpolek y ftha marufcha zaftavila [u *Żyda*] alye fzye przywrocziel then kocziel *LibMal* 1546/115.

przywrócić się do kogo i czego (1): [szlachta z zamki i majątościami] do Miŕtrzá y Conuentu/ [...] na przerzeczony czas Niedziele Szrodopoŕtnéy niech nie przywróca. *SarnStat* 1080.

[*W przeciwstawieniu: »być odjęt ... przywrocić się«: dał cudzym gránicam pokoy/ oprócz to biorąc co od Korony niełufznie odjęto było/ co sie wżyftko tuż przy koronowánium przywrociło. HistOtton 117.]*

Formacje współrdzenne cf WROCIC.

MC